

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2005, sp. zn. 29 Odo 390/2003, ECLI:CZ:NS:2005:29.ODO.390.2003.1

Číslo: 75/2006

Právní věta: Nešlo-li o majetek, na který byl předložen privatizační projekt, nebo o majetek vymezený v zakládací listině státního podniku, mohl státní podnik před 1. 1. 2001 platně uzavřít smlouvu o zřízení zástavního práva k majetku státu, k němuž měl právo hospodaření, a to i bez souhlasu zakladatele. Konkursní věřitel, jehož právo na oddělené uspokojení bylo popřeno, musí v žalobním petitu, jímž se domáhá určení tohoto práva, uvést jednak řádnou identifikaci věřitelovy zajištěné pohledávky (včetně označení dlužníka - úpadce), jednak identifikaci majetku sepsaného v konkursní podstatě úpadce, z jehož zpeněžení má být zajištěná pohledávka tohoto věřitele uspokojena. Těmto požadavkům vyhovuje v případech, kdy jde o pohledávku ze smlouvy, žalobní petit v tomto znění: "Určuje se, že u pohledávky za úpadcem X (nezaměnitelné označení úpadce) ze smlouvy (označení smlouvy) ze dne ..., ve výši ... Kč, má žalobce právo na oddělené uspokojení ze zpeněžení nemovitosti Y (nezaměnitelné označení nemovitosti)."

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.08.2005

Spisová značka: 29 Odo 390/2003

Číslo rozhodnutí: 75

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zástavní právo

Předpisy: § 151b odst. 5 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 151d odst. 5 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 2 odst. 5 předpisu č. 77/1997Sb.

§ 20 odst. 1 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 23 odst. 1 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 28 odst. 1 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 45 odst. 5 předpisu č. 92/1991Sb.

§ 6 předpisu č. 111/1990Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v P l z n i r o z s u d k e m z e d n e 2 1 . 5 . 2 0 0 1 z a m í t l ž a l o b u n a u r č e n í p r á v a ž a l o b k y n ě n a o d d ě l e n é u s p o k o j e n í v k o n k u r s u v e d e n é m n a m a j e t e k ú p a d c e M . M . , k d y ŝ d o s p ě l k z á v ě r u , ŝ e z á s t a v n í s m l o u v a u z a v ř e n á d n e 5 . 3 . 1 9 9 2 m e z i ž a l o b k y n í (Ć . b a n k o u , a . s . , j a k o z á s t a v n í v ě ř í t e l k o u - d á l e t ě ŝ j e n „ b a n k a “) a A G , s . p . (d á l e t ě ŝ j e n „ s t á t n í p o d n í k “) , c o b y p r á v n í m p ř e d c h ů d c e m ú p a d c e M . M . , j e n e p l a t n á , j e l i k o ŝ b y l a u z a v ř e n a b e z s o u h l a s u P o z e m k o v é h o f o n d u Ć e s k é r e p u b l i k y (d á l e t ě ŝ j e n

„Pozemkový fond). Přitom předmětem zástavy byl pozemek ve vlastnictví státu, jehož správcem byl – ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále též jen „zákon o půdě“) – právě Pozemkový fond.

K odvolání žalobkyně V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 27. 11. 2002 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud dospěl k závěru, že státní podnik sice měl ve smyslu § 6 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku, právo uzavřít zástavní smlouvu, avšak k jejímu platnému uzavření bylo zapotřebí souhlasu vlastníka, tedy státu (příslušného orgánu státní správy), což se nestalo. Nelze se též dovolávat dobré víry v to, že zástavce (státní podnik) byl oprávněn věc zastavit. Nevznikla-li platně zástavní smlouva mezi bankou a státním podnikem, nemohlo ani dojít k převzetí zástavního práva pozdějším úpadcem, jako nabyvatelem nemovitosti (§ 151d odst. 2 obč. zák.) a bance tak nemohlo vzniknout ani právo na oddělené uspokojení pohledávky z prodeje nemovitosti.

Proto se odvolací soud dále nezabýval tím, zda nemovitost podléhala režimu zákona o půdě.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně včasné dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., namítajíc, že je dán dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., neboť rozhodnutí soudů obou stupňů spočívají na nesprávném právním posouzení věci.

Konkrétně dovolatelka zdůrazňuje, že jako vlastník nemovitosti byl v evidenci nemovitostí veden státní podnik, který byl proto oprávněn „s pozemkem disponovat v právním smyslu“. Tomu podle dovolatelky odpovídá i skutečnost, že zástavní právo v její prospěch bylo vloženo do katastru nemovitostí, tedy, že katastrální úřad přezkoumal podmínky vzniku zástavního práva a dospěl k závěru, že jsou splněny. S těmito námitkami se soudy nižších stupňů podle dovolatelky nevypořádaly. Ohledně platnosti vzniku zástavního práva „jakož i zařazení nemovitosti“ dovolatelka „dále odkazuje na svá předchozí podání“ a „jen rekapituluje,“ že:

- nemovitost není možné podřadit pod nemovitosti vyjmenované v ustanovení § 1 odst. 1 zákona o půdě;
- v tehdy platných právních předpisech nebyla otázka zastavování majetku státu státním podnikem komplexně řešena;
- sankce neplatnosti smluvního ujednání ex lege byla spojována jen s takovým nakládáním s nemovitostí, které mělo za důsledek to, že se nemovitost dostala do vlastnictví jiné osoby (tj., že došlo k jejímu převodu); v daném případě však vlastnické právo k nemovitosti zůstalo zachováno.

Dovolatelka uzavírá, že problematika rozsahu a oprávnění nakládat s nemovitostí nebyla v době uzavření zástavní smlouvy platnými právními předpisy dostatečně řešena, setrvává však na názoru, že státní podnik měl právo zastavit nemovitost evidovanou v evidenci nemovitostí jako jeho vlastnictví. V řešení této otázky spatřuje zásadní význam napadeného rozhodnutí po stránce právní. S ohledem na výše uvedené pak požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

První žalovaný ve vyjádření s dovoláním souhlasí, s tím, že právo na oddělené uspokojení v konkursu nepopřel on, nýbrž Pozemkový fond.

Druhý žalovaný ve vyjádření nemá dovolání za přípustné (s tím, že nejde o rozhodnutí zásadního právního významu) a navrhuje, aby bylo odmítnuto buď jako nepřípustné, nebo jako bezdůvodné. Zdůrazňuje přitom zejména, že je nepochybné, že zástavní smlouvu nebylo možné uzavřít s někým, kdo není vlastníkem (zástavy).

Se zřetelem k bodu 3., článku II., části první zákona č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dále Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 4. 2005.

Nejvyšší soud má dovolání za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., s tím, že rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam v řešení otázky, zda (případně za jakých podmínek) byl státní podnik v době před 6. 12. 1994 oprávněn zastavit nemovitost ve vlastnictví státu, ke které měl právo hospodaření. Proto zrušil rozhodnutí obou soudů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolacím důvodem dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je dovolací soud vázán, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (srov. § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Se zřetelem k době uzavření zástavní smlouvy (5. 3. 1992) je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný především výklad zákona č. 111/1990 Sb. ve znění zákona č. 92/1991 Sb. a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb. a č. 509/1991 Sb.

Podle ustanovení § 6 zákona č. 111/1990 Sb. v rozhodné době platilo, že podnik hospodaří s věcmi a majetkovými právy, svěřenými mu při jeho založení, a dále s věcmi a majetkovými právy nabytými v průběhu jeho podnikání. Věci, s nimiž podnik hospodaří, jsou ve státním vlastnictví (odstavec 1). Podnik má právo majetek, se kterým hospodaří, držet, užívat jej a nakládat s ním v souladu s právními předpisy. Majetek může být podniku odňat pouze v případech a za podmínek stanovených zákonem (odstavec 2). Čistá hodnota majetku svěřeného podniku při jeho založení tvoří jeho kmenové jmění (odstavec 3).

Skutečností je, že zákon č. 111/1990 Sb. až do 1. 7. 1997, kdy byl nahrazen zákonem č. 77/1997 Sb., o státním podniku, otázku, zda státní podnik může zastavit majetek ve vlastnictví státu, k němuž má právo hospodaření, výslovně neřešil.

Dílčí řešení tohoto problému nabízelo ustanovení § 45 odst. 8 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby (dále též jen „zákon“), podle kterého podniky (jimiž se ve smyslu legislativní zkratky obsažené v ustanovení § 1 odst. 1 zákona rozumí i státní podniky) nemohou zřizovat zástavní právo k majetku, na který byl předložen privatizační projekt. Tato úprava však nabyla účinnosti až od 6. prosince 1994, kdy byla do uvedeného zákona vtělena novelou provedenou zákonem č. 224/1994 Sb. S účinností od 1. 1. 2001 (v důsledku novely provedené zákonem č. 220/2000 Sb.) pak byla citovaná úprava nahrazena textem § 45 odst. 1 zákona, podle kterého s majetkem státu a majetkovými účastmi státu na podnikání právnických osob, vybranými k privatizaci, se nakládá pouze podle tohoto zákona. Pokud byl na takový majetek předložen privatizační projekt, nelze k němu zřídit zástavní právo.

Také zákon č. 77/1997 Sb. v době, kdy nabyl účinnosti (k 1. 7. 1997), zmiňoval zástavní právo výslovně na jediném místě; totiž v ustanovení § 2 odst. 5, podle něž určeným majetkem je majetek státu, který je vymezen jako určený majetek v zakládací listině. S určeným majetkem může podnik nakládat pouze se souhlasem ministerstva, které vykonává funkci zakladatele. Tento majetek se

zapisuje do obchodního rejstříku. K takovému majetku lze zřídit zástavní právo pouze se souhlasem zakladatele. Teprve s účinností od 1. 1. 2001 (po novele provedené zákonem č. 220/2000 Sb.) bylo do tohoto zákona vtěleno ustanovení § 16 odst. 7, podle kterého podnik (jímž se ve smyslu legislativní zkratky obsažené v ustanovení § 1 označeného zákona rozumí státní podnik) může k majetku zřídit zástavní právo pouze se schválením zakladatele.

Podle ustanovení § 151b obč. zák. zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy, schválené dědické dohody nebo ze zákona (odstavec 1). K účinnosti zástavní smlouvy, jíž se zastavuje nemovitost, je třeba její registrace státním notářstvím (odstavec 2). Jde-li o zástavu nemovitých věcí, vyznačí se vznik a zánik zástavního práva v evidenci nemovitostí (odstavec 6).

Ustanovení § 151d obč. zák. určovalo, že dá-li někdo do zástavy cizí věc bez souhlasu vlastníka nebo osoby, která má k věci jiné věcné právo neslučitelné se zástavním právem, vznikne zástavní právo, jen je-li věc odevzdána zástavnímu věřiteli a ten ji přijme v dobré víře, že zástavce je oprávněn věc zastavit. V případě pochybnosti platí, že zástavní věřitel jednal v dobré víře (odstavec 1). Převezme-li někdo smluvně věc, na které vázne zástavní právo, působí zástavní právo vůči nabyvateli, jestliže při uzavření smlouvy nabyvatel o zástavním právu věděl nebo vědět musel; nabyvatel odpovídá takto do výše ceny nabyté věci (odstavec 2).

Podle ustanovení § 16 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, který nabyl účinnosti 1. 1. 1993, zápisy právních vztahů v evidenci nemovitostí provedené podle dosavadních předpisů prokazují pravdivost skutečností v nich uvedených, pokud není prokázán jejich opak (odstavec 1). Právní úkony uzavřené před účinností tohoto zákona, týkající se práv uvedených v § 1 odst. 1, se запиší vkladem podle tohoto zákona, nebyl-li do dne účinnosti tohoto zákona podán návrh na registraci státním notářstvím (odstavec 2).

Otázkou, zda státní podnik může zřídit smluvní zástavní právo k majetku státu, k němuž má právo hospodaření, se zabývala i právní teorie. Tak v článku Brychta, P. – Pech, V: Státní podnik a smluvní zástavní právo, uveřejněném v časopisu Ekonom č. 27, ročník 1994, str. 57-58, se na dané téma uvádí, že není pochyb o tom, že státní podniky k financování své hospodářské činnosti potřebují úvěry od bank, s tím, že pro současnou dobu určitého právního vakuu autoři doporučují řešit situaci tak, že je-li na státní podnik schválen privatizační projekt, neměl by být v žádném případě zastavován již žádný „jeho“ majetek a v ostatních případech by souhlas s uzavřením zástavní smlouvy měla dávat vláda svým usnesením na základě doporučení zakladatele státního podniku, případně Ministerstvo financí se souhlasem zakladatele. Názor, že státním organizacím, jako subjektům práva hospodaření, je nutno v rámci jejich práva nakládat se svěřeným majetkem přiznat i právo dát svěřený majetek do zástavy, je formulován též v článku Zoufalý, V. – Voršilka, J.: Některé aktuální otázky zajištění závazků formou zástavního práva, uveřejněném v časopisu Právo a podnikání, č. 7, ročník 1993. Rovněž ve stanovisku Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky k otázce platnosti zástavních smluv, týkající se privatizovaného majetku státu, uveřejněném v časopisu Právník č. 4, ročník 1995, str. 402, se v daných souvislostech uvádí, že podnikům je zakázáno uzavírat zástavní smlouvy týkající se majetku, na který byl podán privatizační projekt, ode dne účinnosti zákona č. 224/1994 Sb., že však zákon nezakazuje realizaci zástavního práva tam, kde zástavní smlouvy týkající se majetku státu, byly uzavřeny platně, tedy mimo jiné před účinností zákona č. 224/1994 Sb. Za zmínku stojí též výkladové stanovisko nejvyššího státního zástupce č. 31/2000 k některým otázkám postupu státního zastupitelství podle § 42 zákona o státním zastupitelství. Zde se mimo jiné uvádí, že v období před nabytím účinnosti zákona č. 224/1994 Sb. (tj. do 6. 12. 1994) nebránil žádný právní předpis zřízení zástavního práva k majetku státu, ke kterému měl právo hospodaření státní podnik, a že uspokojit pohledávku z takové zástavy lze i v době po 6. prosinci 1994.

Tendence korespondující závěrům právní teorie lze do jisté míry vysledovat i v judikatuře soudů. Především jde o rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 6. 1993, sp. zn. [10 Ca](#)

[114/93](#), jež Nejvyšší soud uznal způsobilým sjednotit rozhodovací praxi soudů nižších stupňů tím, že jej uveřejnil pod číslem 72/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Ačkoliv právní věta tohoto rozhodnutí se zabývá jiným problémem, z odůvodnění rozhodnutí je patrné, že jím byla prověřována vkladuschopnost zástavní smlouvy, kterou dal nemovitosti do zástavy státní podnik. Důvod, pro který byl návrh na vklad zamítnut, pak netkvěl v tom, že by státní podnik nebyl vůbec oprávněn dát nemovitosti (ke kterým měl právo hospodaření) do zástavy, nýbrž v tom, že v době uzavření zástavní smlouvy byla smluvní volnost státního podniku omezena schváleným privatizačním projektem, týkajícím se předmětu zástavy. V rozsudku uveřejněném pod číslem 64/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek pak Nejvyšší soud zkoumal otázku, ustanoveními jakého právního předpisu se od 1. ledna 1992 řídí vznik zástavního práva k nemovitosti na základě hospodářské smlouvy o zřízení zástavního práva uzavřené v době do 31. 12. 1991 a nároky z tohoto zástavního práva vzešlé. Ačkoliv institut zástavního práva obsažený v ustanoveních § 129c až § 129e zákona č. 109/1964 Sb., hospodářského zákoníku, ve znění účinném před 1. 1. 1992, neměl (jak uzavírá i posledně citované rozhodnutí) věcněprávní povahu, pro tuto věc je významné, že šlo opět o zástavní smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem, uzavřenou dne 19. 12. 1991 státním podnikem (coby zástavním dlužníkem), a že v této skutečnosti Nejvyšší soud důvod neplatnosti zástavní smlouvy nespatořoval.

Výše uvedené vede Nejvyšší soud k následujícím závěrům:

V právní teorii ani soudní praxi není pochyb o tom, že státní podnik je a v rozhodné době byl oprávněn zajistit splnění svého závazku prostřednictvím řady dalších (právním řádem předvídaných) zajišťovacích institutů, včetně ručení. Připouští-li právní řád, aby státní podnik ručil (ve smyslu ustanovení § 546 a násl. obč. zák. případně ve smyslu ustanovení § 303 a násl. obch. zák.) za splnění svých závazků celým majetkem (postižitelným výkonem rozhodnutí nebo exekucí i konkursem), včetně toho, k němuž má právo hospodaření, pak při absenci výslovné zákonné úpravy a za použití argumentu a maiori ad minus lze uzavřít, že zde není překážka, jež by státnímu podniku bránila zajistit závazek tím, že za něj bude (v mezích institutu zástavního práva) „ručit“ jen konkrétně vymezenou částí majetku (zástavou). Oporou tomuto závěru jsou ostatně jak právní úprava v době předcházející rozhodnému období, tak i následné legislativní změny. Konkrétně se nabízí úvaha, podle které, bylo-li možné, aby státní podnik zřídil zástavní právo k majetku, k němuž má právo hospodaření, před 1. 1. 1992 (podle ustanovení § 129c až § 129e hospodářského zákoníku), pak (byť s přihlédnutím k obligační povaze zástavního práva zřízeného podle hospodářského zákoníku) není důvod usuzovat, že státní podnik o možnost zřídít zástavní právo k takovému majetku k 1. 1. 1992 přišel jen proto, že od uvedeného data se institut zástavního práva v českém právním řádu beze zbytku obnovil (jak pro občanskoprávní, tak pro obchodněprávní závazky) coby institut práva věcného.

Úprava obsažená v zákoně č. 92/1991 Sb. s účinností od 6. 12. 1994 zakazuje zřízení zástavního práva k majetku, na který byl předložen privatizační projekt, a úprava obsažená s účinností od 1. 7. 1997 do 31. 12. 2000 v zákoně č. 77/1997 Sb. podmiňovala zřízení zástavního práva k majetku státu, vymezenému v zakládací listině státního podniku souhlasem zakladatele. Uvedené podporuje úsudek, že záměr zákonodárce nesměřoval k plnému vyloučení možnosti státního podniku zatížit majetek státu, k němuž má právo hospodaření, zástavním právem nejen v době předcházející rozhodnému období, nýbrž i v době následné, ve které se tento zákaz až do 31. 12. 2000 legislativně prosazoval (jen) způsobem popsáním v předchozí větě.

Státní podnik tak podle přesvědčení Nejvyššího soudu mohl ve zkoumaném období uzavřít zástavní smlouvu (zřídít zástavní právo) ohledně majetku státu, k němuž má právo hospodaření, neboť jej k tomu opravňovalo ustanovení § 6 zákona č. 111/1990 Sb. a jiné zákonné právní normy jej v tomto právu nikterak neomezovaly.

Tatáž argumentace pak vede k závěru, že neobstojí ani názor odvolacího soudu, podle kterého státní

podnik právo uzavřít zástavní smlouvu (zřídit zástavní právo) k majetku státu, k němuž má právo hospodaření, sice měl, jeho výkon však byl podmíněn souhlasem státu (příslušného orgánu státní správy). Opět je namístě především zdůraznit, že právo nakládat s takovým majetkem svěřil stát státnímu podniku již prostřednictvím § 6 zákona č. 111/1990 Sb. a že omezení tohoto práva ve vazbě na institut zástavního práva způsobem předjímaným odvolacím soudem ze žádného ustanovení zákona neplyne. Oporou pro takový názor není ani ustanovení § 151d odst. 1 obč. zák., upravující předpoklady, za nichž vznikne zástavní právo, dá-li někdo do zástavy cizí věc bez souhlasu vlastníka.

Ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 111/1990 Sb. státnímu podniku přiznávalo právo majetek, se kterým hospodaří, držet, užívat jej a nakládat s ním „v souladu s právními předpisy“. Kdyby smyslem této úpravy mělo být vyloučení státního podniku z nakládání s takovým majetkem všude tam, kde příslušné právní předpisy podmiňují platnost právního úkonu týkajícího se určitého majetku tím, že obecně (bez vazby na problematiku nakládání s majetkem státu, k němuž má státní podnik právo hospodaření) požadují, aby takový právní úkon učinil nebo schválil vlastník, pak by její promítnutí v textu uvedeného ustanovení postrádalo jakýkoli smysl. Šlo by o úpravu obsoletní, jelikož uvedené by (v situaci, kdy ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 111/1990 Sb. zdůrazňuje, že věci, s nimiž státní podnik hospodaří, jsou ve státním vlastnictví) bez dalšího plynulo přímo z oněch „právních předpisů“, jež takové požadavky kladou.

Ratio legis zkoumaného textu tkví naopak v tom, zdůraznit (ve zjevné vazbě na dikci ustanovení § 123 obč. zák., které určuje, že vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s nimi), že státnímu podniku příslušejí ohledně majetku ve státním vlastnictví, k němuž má právo hospodaření, v zásadě stejná práva jako vlastníku (státu). K tomu, aby taková úprava byla prolomena ve prospěch vlastníka (státu), by jiný „právní předpis“ musel pojednávat právě o nakládání s majetkem vlastníka, jímž je stát (se státním majetkem). O takový případ však při uplatnění ustanovení § 151d odst. 1 obč. zák. nešlo.

Právní posouzení věci odvolacím soudem tedy již proto správné není a dovolací důvod dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem.

Nejvyšší soud rovněž již v rozsudku uveřejněném pod číslem 76/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (na nějž v podrobnostech odkazuje) formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého součástí právního posouzení věci soudem ve sporu o pravost, výši nebo pořadí do konkursu přihlášené a správcem konkursní podstaty nebo některým z konkursních věřitelů popřené pohledávky, vždy musí být závěr o splnění předpokladů, za nichž se soud může důvodností nároku uplatněného tzv. incidenční žalobou vůbec zabývat. Tento požadavek nenaplnuje ani rozsudek soudu prvního stupně, ani rozsudek odvolacího soudu a právní posouzení věci těmito soudy je i proto neúplné a tudíž i nesprávné.

U přípustného dovolání Nejvyšší soud přihlíží z úřední povinnosti také k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Právě takovou vadou je postíženo řízení před soudy obou stupňů.

Žalobní žádání žalobkyně (tzv. žalobní petit) je formulováno v podobě, podle které má být soudem určeno, že žalobkynino „právo na oddělené upokojení je po právu“ (srov. žalobu č. I. 2 a závěrečný návrh žalobkyně č. I. 53). Soudy nižších stupňů se formulací tohoto žalobního petitu dále nezabývaly a o věci rozhodly meritorně. Takto pojatý žalobní návrh ovšem není projednatelný a namístě byl postup podle § 43 o. s. ř. Kdyby totiž žalobní petit formulovaný žalobkyní byl převzat do rozsudku (kdyby žalobě v této podobě bylo bez dalšího vyhověno), byl by takový výsledek sporu vyvolaného konkursem pro další postup konkrétního konkursního řízení zcela bezcenný. Je-li u nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele popřeno právo na oddělené uspokojení, musí takový věřitel (jako žalobce ve sporu o určení práva na oddělené uspokojení) v žalobním petitu uvést jednak řádnou

identifikaci věřitelovy zajištěné pohledávky (včetně označení dlužníka - úpadce), jednak identifikaci majetku sepsaného v konkursní podstatě úpadce, z jehož zpeněžení má být zajištěná pohledávka tohoto věřitele uspokojena. Obecně by žalobní petit mohl mít v případech, kdy jde o pohledávku ze smlouvy, např. tuto podobu:

„Určuje se, že u pohledávky za úpadcem X (nezaměnitelné označení úpadce) ze smlouvy (označení smlouvy) ze dne ....., ve výši ..... Kč, má žalobce právo na oddělené uspokojení ze zpeněžení nemovitosti Y (nezaměnitelné označení nemovitosti).“

Jelikož napadené rozhodnutí neobstálo v rovině právní a jelikož řízení trpí i vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadený rozsudek zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí z větší části (co do popsané vady řízení a neúplnosti právního posouzení věci) i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, 3 a 6 o. s. ř.).